

Dokumentation av Skördeundersökningen 2008

Dokumentation av Skördeundersökningen 2008	1
1. Kort om dokumentation och undersökning.....	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 UNDERSÖKNINGENS SYFTE	2
1.3 UNDERSÖKNINGENS FLÖDE	2
<i>Flödesschema</i>	9
2. Användare och användarbehov	10
2.1 NATIONELL ANVÄNDNING	10
2.2 INTERNATIONELL ANVÄNDNING	14
3. Uppgiftsinsamling	16
3.1 POPULATION OCH RAM	16
3.2 URVALSFÖRFARANDE.....	17
3.3 MÄTINSTRUMENT	18
3.4 INSAMLINGSFÖRFARANDE	27
3.5 ÅTGÄRDER FÖR FÖRENKLAD UPPGIFTSLÄMNANDE.....	28
4 Statistisk bearbetning och redovisning.....	29
4.1 SKATTNINGAR, MODELLER, BERÄKNINGAR	29
4.2 REDOVISNING	31
4.3 KVALITETEN I REDOVISADE DATA	32
5. Utvärdering och uppföljning	35
5.1. IFYLLD UTVÄRDERINGSMALL	35
5.2. PLAN FÖR ANALYSRAPPORTER	45
5.3 UPPFYLLER PRODUKTEN KRITERIERNA FÖR TILLRÄCKLIG KVALITET.....	45
6. DOKUMENTATION AV OBSERVATIONSREGISTER FÖR ARKIVERING	45

1. Kort om dokumentation och undersökning

1.1 Inledning

Inom skördeundersökningen framställs statistik om årets skörd av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slåttervall. Beskrivning av statistiken, som åtföljer varje Statistiskt meddelande, ger en kortare beskrivning av undersökningens syfte samt hur undersökningen gått till. Här beskrivs de olika variablerna och de statistiska storheterna. Inom skördeundersökningen finns det tre olika dokument av typen Beskrivning av statistiken för de tre delundersökningarna "[Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter](#)", "[Skörd av potatis](#)" respektive "[Skörd av slåttervall](#)". Dessa finns tillgängliga på Jordbruksverkets och SCB:s hemsidor, på samma platser som de Statistiska meddelandena. Det rekommenderas att först läsa igenom beskrivning av statistiken, för att se om den informationen täcker läsarens behov. Om ytterligare behov finns läser man denna rapport, som ger en mer detaljerad information om undersökningen.

1.2 Undersökningens syfte

Sedan slutet av 1700-talet har statistik om skördar inom jordbruket redovisats varje år i Sverige. Metoderna för insamling av skördeuppgifter har varierat under de olika tids-epokerna. Från och med år 2005 kan de lantbrukare som är med i undersökningen lämna uppgifter om skörden på en särskild webbsida. Övriga lantbrukare kontaktas per telefon av jordbrukskunniga intervjuare.

Huvudsyftet är att vara en grundkälla för beräkning av jordbrukets produktion av olika grödor i olika regioner i Sverige. Informationen ingår i de ekonomiska kalkyler som görs för jordbrukssektorn totalt och för enskilda grödor och regioner. Kalkylerna behövs vid politiska överväganden inom områdena klimat, miljö, landsbygdsutveckling och marknadsstrategier, både nationellt och inom EU.

1.3 Undersökningens flöde

Här presenteras det flöde som skördundersökningen har.

1. Undersökningen planeras (hösten 2007). För att få reda på vilka förändringar som kan behöva göras i webbenkäten skickas en utvärdering ut till samtliga intervjuare som medverkade i föregående års uppgiftsinsamling. Eventuella synpunkter från intervjuare, uppgiftslämnare och statistikanvändare diskuteras i arbetsgruppen. Åtgärder bestäms. (Kan gälla redovisning av nya grödor eller nya funktioner i webbsystemet.)

2. Arbetsgruppen utvärderar inflödet av data föregående år överväger ev senareläggning eller tidigareläggning av publiceringstider. Datum då undersökningens resultat ska redovisas i Sverige i form av ett Statistiskt Meddelande (SM) föreslås. Det gäller datum för slutligt SM från föregående års undersökning och preliminära SM för aktuell undersökning.

3. Tidsschema för undersökningen sätts upp (vinter 2008). Här bestäms i stora drag när de olika momenten ska genomföras och vilka personer som ska ansvara för de olika delarna. Kontakt tas med Näringslivets Regelnämnd (NNR), som i första hand vill få information om förändringar i undersökningen. Se också flödesschemat efter detta avsnitt, för en förklaring när olika delar i undersökningen gjordes.

- A. Rekrytering av intervjuare (vår).
- B. Utveckling och test av webbsystem (vår och sommar).
- C. Urval av jordbruksföretag (sommar).
- D. Insamling och granskning av skördeuppgifter (höst).
- E. Publicering av preliminär statistik (höst).
- F. Dataleverans till Eurostat (höst, vinter, vår, påföljande höst).
- G. Publicering av slutlig statistik (påföljande vår).

4. Genom att ständigt förbättra de IT-system som används kan arbetet efterhand ske mer rationellt och med ökat säkerhet när det gäller datahanteringen. Förslagen till förändringar kommer från intervjuarna, IT-personalen och från personalen som arbetar med granskning och beräkningar. Från statistik-användarhåll (bland annat från Eurostat) kan ändrade statistikbehov innebära att nya IT-funktioner behöver utvecklas.

5. De intervjuare som arbetat med skördeundersökningen föregående år får en förfrågan om de vill medverka även innevarande år.

6. För att lantbrukarna ska känna trygghet vid uppgiftslämnandet och för att minska risken för missförstånd används intervjuare som har lantbruks-erfarenhet. Dessa intervjuare kan också bedöma om uppgifterna är rimliga och reda ut eventuella oklarheter direkt med uppgiftslämnarna. Bland SCB:s ordinarie intervjuare finns ett mindre antal som har lantbrukskompetens. I övrigt timanställs lantbrukskunniga intervjuare för skördeundersökningen. De flesta återkommer år efter år men det behövs ändå varje år en viss nyrekrytering. Vid rekryteringen eftersträvas ungefär samma geografiska fördelning av intervjuarnas hemorter som fördelningen av landets åkermark.

7. Som underlag för urvalet används Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd för det aktuella undersökningsåret. Under maj månad skickas en beställning av ett uttag från detta register till Jordbruksverkets statistikenhet. Själva uttaget ska dock göras så sent som möjligt innan urvalet måste dras - så att så många som möjligt av lantbrukarnas ändringar hinner registreras och komma med i urvalsunderlaget. Det innebär att uttaget görs i slutet av juni eller början av juli. Vid beställningen bör eventuella ändrade stödregler som kan påverka lantbrukarnas arealredovisning beaktas.

8. De IT-funktioner som utvecklas eller ändras testas av SCB-personalen efterhand som de tas fram. Inför att insamlingsperioden startar i oktober görs mer omfattande tester, både av de intervjuare som ska arbeta med systemet och av SCB-personalen. Om helt nya funktioner har utvecklats arrangeras ofta tester av externa lantbrukare – som får agera som presumtiva uppgiftslämnare – innan funktionerna tas i drift.

9. Det uttag från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd som erhålls i början av juli är preliminärt och för en del av företagen (egentligen ansökningarna om stöd) saknas uppgift om regionkod för brukningscentrum. För dessa företag eftersöks regionkod med hjälp av adresser etc. Vissa av företagen delas upp om de har arealer i vitt skilda delar i landet. Urvalspopulationen är sedan en delmängd av registret och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark.

10. För att minska uppgiftslämnarbördan görs grödspecifika urval för varje delundersökning. Det innebär att enbart de lantbrukare som odlar någon av de aktuella grödorna behöver kontaktas. För skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter görs ett gemensamt urval, eftersom dessa grödor vanligen odlas på gårdar med liknande inriktning. Gårdar med odling av de mindre vanliga grödorna har något större chans att komma med i urvalet. För skörd av matpotatis, potatis för stärkelse och slättervall görs tre separata urval av gårdar som odlar dessa grödor.

11. Efter urvalsdragningen samkörs de olika skördeurvalen med varandra och med andra urval för lantbruksundersökningar som genomförs under hösten. Detta görs för att insamlingen ska kunna organiseras så att samma intervjuare kontakter de jordbruksföretag som är uttagna i flera olika undersökningar. Lantbrukare som är uttagna i flera olika delurval inom skördeundersökningen märker inte det eftersom de olika delarna hanteras som en enda undersökning vid insamlingen.

12. I slutet av juli eller början av augusti skickas ett informationsbrev om den kommande undersökningen till de gårdar som är uttagna för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter.

13. Fördelningen av de uttagna gårdarna på olika intervjuare sker i möjligaste mån så att lantbrukarna ska bli kontaktade av intervjuare som bor i närheten och känner till förhållandena i regionen. Andra kriterier vid fördelningen är att en del undersökningar, som till exempel skörd av vall, bara tas om hand av vissa intervjuare som har särskild erfarenhet av vallodling.

14. Varje år görs en detaljerad instruktion för intervjuarbetet. Den ska läsas av intervjuarna inför kurstillfället och används sedan vid insamlingen som referens vid eventuella oklarheter. Varje år görs också övningsuppgifter som intervjuarna ska lösa hemma och ta med till kursen. Övningsuppgifterna innehåller frågor om nyheter och områden där det är risk för missförstånd. Det finns också fejkade gårdar för vilka skördeuppgifterna ska beräknas och fyllas i på pappersblanketter som liknar webbformulären.

15. Ett komplicerat arbete är att ladda webbsystemets blanketter och intervjuarsidor med de olika delurvalen och alla tillhörande uppgifter. Det gäller bland annat grödarealer, namn och telefonnummer till lantbrukarna, lösenord, information om medverkan i andra undersökningar etc. Här är det viktigt att alla uppgifter hamnar på rätt plats.

16. Cirka en vecka före kurstillfället får intervjuarna tillgång till webbsystemet för att kunna bekanta sig med funktionerna i förväg. Då går det att fylla i påhittade uppgifter, skicka, studera felmeddelandet etc. eftersom det då bara är en testversion av systemet. Under kursen är det en systematisk genomgång av de olika delundersökningarna, övningsuppgifterna, intervjuteknik m.m. Vid kurstillfällena föds ofta nya idéer till förbättringar, i samband med att intervjuarna byter erfarenheter med varandra.

17. Direkt efter kurserna rensas systemet från testdata. Lösenord skickas ut till lantbrukarna och intervjuarna får nya lösenord inför starten av ”skarpt läge”.

18. Lantbrukarna kan skicka in sina resultat via webben så snart de fått sina lösenord. De gårdar som är uttagna för snabbstatistik har cirka två veckor på sig att svara. Därefter börjar intervjuarna kontakta dem per telefon. De övriga gårdarna har cirka tre veckor på sig innan intervjuarna börjar sin insamling per telefon. Även efter dessa stoppdatum kan de lantbrukare som vill skicka in sina skördeuppgifter på egen hand via webbsystemet.

19. Under hela insamlingsperioden sker maskinell och manuell granskning. Redan i samband med att uppgifterna skickas till SCB sker en del logiska kontroller och kontroller av orimliga värden. Lantbrukarna får information om kontrollresultatet och ges möjlighet att korrigera. Lantbrukarna kan dock välja att skicka in uppgifterna ändå. De markeras då på ett särskilt sätt på intervjuarsidan för den intervjuare som har tilldelats gården. Intervjuaren kontakter lantbrukaren och reder ut eventuella oklarheter.

20. Intervjuarna ringer till snabbstatistikgårdarna först. Därefter prioriteras uppgifter om höstsådda arealer och övriga gårdar med skörd av spannmål. Sista insändningsdag är någon vecka senare för undersökningen om skörd av potatis och ytterligare en vecka senare för motsvarande undersökning om skörd av slåttervall.

21. Under hösten brukar det vara ett möte i Eurostats arbetsgrupp för markanvändning och skördestatistik. Inför och/eller efter mötena brukar Eurostat begära skriftliga synpunkter från medlemsländerna om aktuella frågor. Under åren 2007- 2009 har det varit diskussioner inför en ny förordning för skördestatistiken. Det har inneburit tätare kontakter per e-post och fler möten i arbetsgruppen, både på våren och på hösten.

22. Den första publiceringen av resultat från delundersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter sker på riksnivå den 15:e november. Det är en anpassning till kraven enligt den nu gällande EU-förordningen för spannmålsgrödor. Publiceringen sker i form av ett pressmeddelande och ett Statistiskt meddelande.

23. Till Eurostat skickas statistiken via en särskild hemsida på internet där protokoll för olika grödgrupper med olika deadlines blir tillgängliga efterhand som de måste skickas in. Tidsgränserna finns reglerade i två förordningar.

24. I början av december publiceras preliminära resultat på regional nivå gällande skörd av potatis. Publiceringen sker i form av ett pressmeddelande och ett Statistiskt meddelande.

25. I mitten av december publiceras preliminära resultat på regional nivå för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Publiceringen sker i form av ett pressmeddelande och ett Statistiskt meddelande.

26. När insamlingen av skördeuppgifter är avslutad görs en slutlig granskning, bland annat på skördeområdesnivå för att säkerställa kvaliteten inför norm-skördeberäkningarna. Skördeuppgifterna för skördad majs hämtas in sent eftersom grödan har en lång vegetationsperiod och därmed ofta tröskas sent på hösten. Det inte finns tidsutrymme att publicera preliminära uppgifterna under hösten så huvuddelen av granskningen av majs sker efter årsskiftet.

27. Efter att den slutliga statistiken om jordbruksmarkens användning publicerats startar beräkningarna av den slutliga skördestatistiken. Den publiceras några veckor senare i form av ett Statistiskt meddelande.

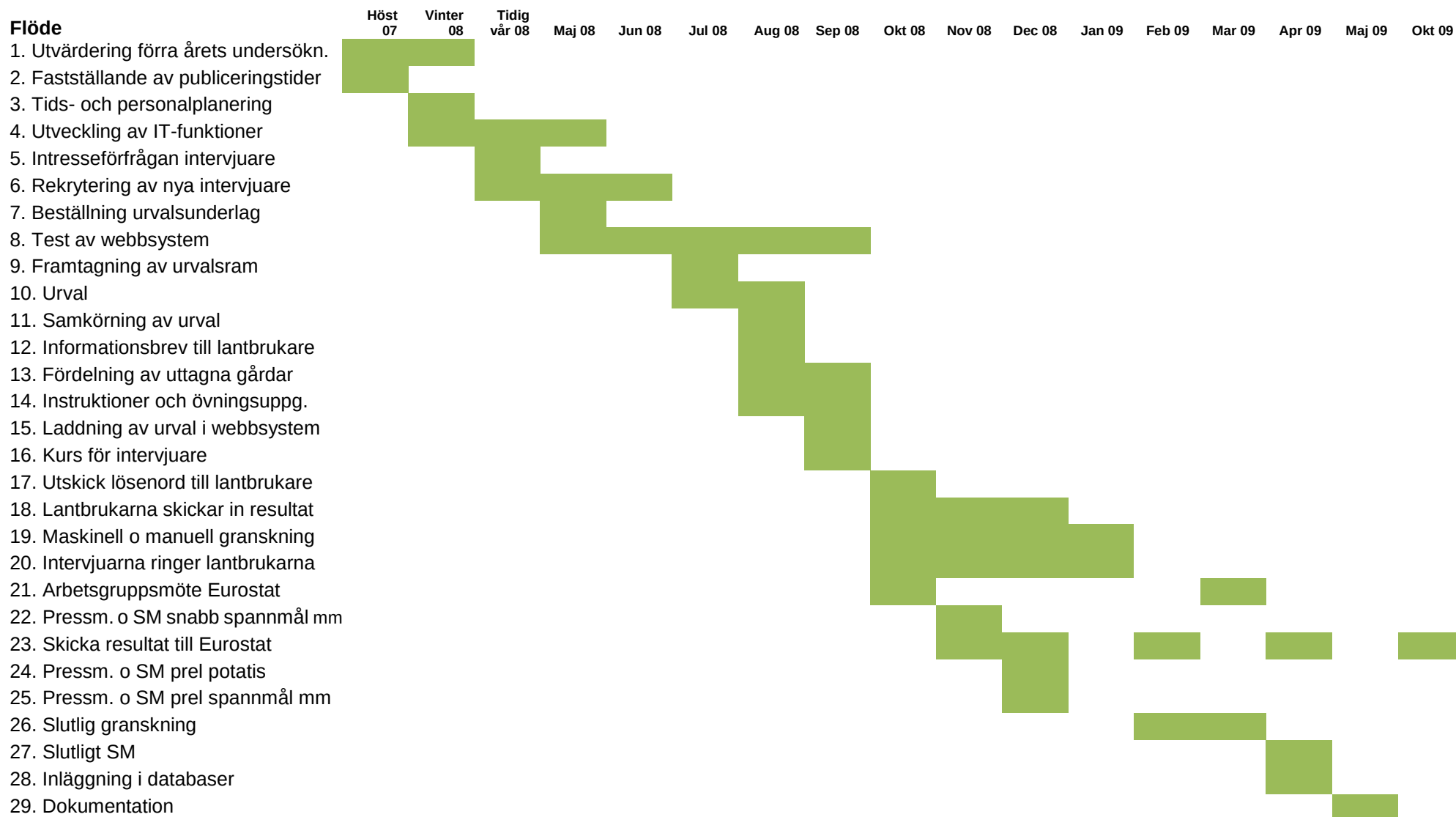

28. Den slutliga statistiken om totalskördar och hektarskördar för län och riket läggs in i Statistikdatabasen på SCB:s hemsida och i Jordbruksverkets statistikdatabas.

29. Dokumentation av statistiken sker till viss del kontinuerligt t.ex. genom att information om urvalet sparas och att en "Beskrivning av statistiken" ges ut vid varje publiceringstillfälle. Efter avslutad produktionsomgång görs även en mer omfattande dokumentation, bland annat i form av detta dokument.

Flödesschema

2. Användare och användarbehov

Statistiken över skörd av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slättervall utnyttjas som underlag för myndigheter och näringsliv inom områdena jordbruk, ekonomi och miljö. Resultaten används också som underlag för internationell rapportering, bland annat till EU.

2.1 Nationell användning

Jordbruksdepartementet

När Jordbruksdepartementet utformar jordbrukspolitiken används statistik om produktionspotentialen och skördenivåernas utveckling i olika regioner i landet. Det kan gälla t.ex. planering av nationella stöd i norrlandslänen eller satsningar på bioenergi från jordbruket. Ibland efterfrågas skördestatistik på lägre regional nivå än vad som är möjligt att leverera via de urvalsundersökningar som utgör underlaget för statistiken.

När det gäller jämförbarhet och sammanvändbarhet behövs uppmärksamhet för att behålla jämförbara tidsserier av grödor även om grödkoderna i lantbrukarnas ansökningar om arealersättningar ändras av stödtekniska skäl. Detta är angeläget för samtliga användningsområden av skördestatistiken som beskrivs i det följande.

Jordbruksverket

Jordbruksverket använder skördestatistiken som indata i den jordbruksekonomiska kalkylen EAA (Economic Accounts for Agriculture), vilken är ett system av statistiska beräkningar över värdet av jordbrukssektorns produktion och kostnader för denna produktion. EAA ska belysa den ekonomiska utvecklingen inom den nationella jordbrukssektorn och används bl.a. som underlag för jordbrukspolitiska bedömningar av jordbrukssektorns förändringar.

För en del av de grödor som odlas i landet tar Jordbruksverket årligen fram försörjningsbalanser. Uppgifter om produktionen hämtas då från skördestatistiken. Jordbruksverket ansvarar för beredskapsplanering i händelse av skördeskador och oväntad bristsituation. Uppgifter om produktionen och den normala årsmånsvariationen finns att tillgå via skördestatistiken.

Jordbruksverket ansvarar även för planering för interventionsåtgärder, t.ex. anskaffande av lagringskapacitet. Här är det i första hand den preliminära skördestatistiken som kommer till användning. Den metod som används, nämligen att fråga lantbrukarna om skördeutfallet efter skörd, sätter gränser för hur snabbt resultaten kan tas fram.

Vid områdesindelningar och beräkning av stödnivåer för EU:s arealbaserade ersättningar har skördestatistiken varit ett viktigt underlag. Skördenivåernas utveckling i olika regioner används också vid analys av orsaker till att den trendmässiga avkastningsökningen har upphört för vissa grödor och regioner.

Vid extrema vädersituationer som orsakat skördeskador behöver Jordbruksverket ibland information om hektarskördar, obärgade arealer och uppgifter om ej planerad skörd av grönfoder för specifika områden på församlingsnivå.

Statistiken används också av Jordbruksverket som underlag för marknadsbedömningar, kalkyler, prognoser och utredningar. Vissa användare inom Jordbruksverket efterfrågar kvalitetsegenskaper för spannmålsskörden. Skördeundersökningen innefattar dock inte variabler om grödornas kvalitet, vilken kan variera avsevärt mellan olika år och påverka skördens användbarhet. För vissa användare finns en oro att statistiken är mindre tillförlitlig nu jämfört med då den baserades på provtagningar.

Grödarealerna enligt skördestatistiken överensstämmer inte helt med grödarealerna enligt statistiken om jordbruksmarkens användning. Detta är en följd av att skördestatistikens arealer bygger på information i ett senare skede av växtodlingssäsongen då arealer skördade som grönfoder är kända.

Genom ett gott samarbete mellan Jordbruksverket och SCB kan skördestatistiken publiceras på båda myndigheternas webbplatser – till nytta för användarna.

Statistiska centralbyrån

På uppdrag av Jordbruksverket rapporterar SCB skördestatistiken till Eurostat sex gånger varje år enligt bindande förordningar.

Skördestatistiken ingår också som underlag till de nationalräkenskaper som SCB tar fram. Här är det Jordbruksverket som skickar resultaten till SCB i form av den ekonomiska kalkylen för jordbrukssektorn.

SCB framställer även normskördar på uppdrag av Jordbruksverket. Här används skördestatistikens hektarskördar som beräkningsunderlag. För detta ändamål beräknas hektarskördar inte bara för riket, län och produktionsområden utan även för landets 106 skördeområden. Underlaget på skördeområdesnivå är ofta bristfälligt eftersom det bygger på få observationer, särskilt för de mindre vanliga grödorna. Stor osäkerhet på låg regional nivå ger skakiga normskördar.

Skördestatistiken är ett av flera underlag för SCB:s beräkningar av kväve- och fosforbalanser för svensk åkermark. Vid dessa beräkningar saknas data för en del grödor med betydande arealer. Det gäller i första hand ettåriga grönfodergrödor och betade arealer. Statistiken om kväve- och fosforbalanser används i sin tur av:

- Jordbruksverket och Naturvårdsverket som underlag vid utvärdering av miljömålsarbetet inom växtnärlingsområdet och för rådgivning
- Sveriges Lantbruksuniversitet för forskning och undervisning
- OSPAR (Oslo-Paris-konventionen) för uppföljning av nationella miljömål för Västerhavet
- Lantbrukarnas riksförbund vid utvärdering av åtgärder för att minska näringsläckaget från jordbruket
- Länsstyrelser och andra regionala organ för planering och rådgivning
- Miljöorganisationer och allmänhet för att följa jordbrukets miljöpåverkan.

Skördestatistikens totalskördar utgör underlag för SCB:s statistik om materialflöden. Dessa finns publicerade för åren 1998-2005. Statistiken syftar till att belysa Sveriges import, export, produktion och konsumtion (import + produktion – export) av vissa speciella varugrupper. Statistiken regleras från Eurostat. Bland användarna finns också

Naturvårdsverket och andra svenska myndigheter som behöver statistik över resursanvändning.

Som en delmängd i SCB:s statistik om lantbrukarnas användning av mineral- och stallgödsel till olika grödor har statistik användarna efterfrågat fördjupade studier om samband mellan gödselgivor och skördenivåer. Sådana studier har hittills gjorts vid SCB för åren 2001, 2003 och 2007, och har då delvis finansierats av Eurostat i form av en pilotundersökning. Framöver kommer liknande studier att efterfrågas intermittent. Underlaget utgörs bland annat av skördestatistikens hektarskörda på riksnivå och för jordbrukets åtta produktionsområden. Användarna är dock angelägna om att komma ner på en lägre regional nivå – jordbrukets 18 produktionsområden eller ännu hellre en indelning av landet som baseras på risk för läckage av växtnäringssämnen. Resultaten används som:

- Indata till de två simuleringsmodellerna SOILNDB och ICECREAMDB som används för att beräkna urlakningsförluster av kväve och fosfor från Sveriges åkermark. Resultaten från dessa modellberäkningar rapporteras till HELCOM (Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö) och används även för uppföljning av det svenska miljömålet "Ingen övergödning".
- Indata till läckageberäkningar (Soil-N- och P- metoden och Farm gate-metoden). Soil-N-metoden har identifierats som en prioriterad indikator bland jordbrukets miljöindikatorer.
- Underlag för uppföljning av jordbruksrådgivning samt av uppföljning av effekter av regler och restriktioner som införts för det svenska jordbruket.

Lantbruksuniversitet och lantbruksskolor

Inom undervisningen behövs fakta om olika grödors kapacitet, regionala skillnader, obärgade arealer, trender för skördeutvecklingen etc. etc. Via bland annat statsagronomerna behövs basfakta för rådgivning och forskare och lärare behöver bakgrundsdata när forskningsresultat analyseras och presenteras. Här är det viktigt med långa tidsserier utan brott som beror på undersökningstekniken.

Vid planering av fältförsök används skördestatistiken för att få en representativ fördelning mellan olika typområden, och även för jämförelser mellan försöksresultat och praktisk odling.

Vid lantbruksuniversitetet görs intermittent avancerade modellberäkningar för att få fram regional information om bl.a. näringsämnenas kretslopp och risk för näringsläckage till vattendrag. I dessa beräkningar används skördestatistiken som grunddata för bortförsel av växtnäringssämnen från åkermark. För att fånga in skillnader mellan olika avrinningsområden behövs statistik på låg regional nivå. Eftersom osäkerheten då blir för stor blir kompromissen större regionala områden än vad som egentligen är önskvärt. Lantbruksuniversitetet använder ofta jordbrukets 18 produktionsområden. Data saknas för en del grödor med betydande arealer, t.ex. ettåriga grönfodergrödor och betade arealer.

Inom lantbruksuniversitetet och lantbruksskolorna finns givetvis många fördjupade studier där skördestatistiken utgjort underlag. Användare av detta slag är vana att på egen hand hämta statistik från databaser och Statistiska meddelanden. Det är dock tämligen vanligt att forskare och studenter hör av sig till SCB och frågar efter uppgifter som inte går att hitta, t.ex. statistik om såtidpunkter eller grödornas kvalitet.

Naturvårdsverket

Inom Naturvårdsverket består en del av verksamheten av att fördela resurser till andra myndigheter för olika miljöåtgärder. Naturvårdsverket finansierar t.ex. det svenska arbetet med HELCOM. Naturvårdsverket ser till att kunskap och rapporter tas fram om miljötillståndet i vårt land och uppgifter från skördestatistiken finns ibland med som basfakta. Representanter för Naturvårdsverket sitter med i Programrådet och Användarrådet för växtnärsstatistiken har i dessa sammanhang påpekat vikten av god kvalitet på skördestatistiken liksom behovet av flexibel regional indelning, t.ex. särredovisning för områden med hög risk för växtnärsutsläpp.

Länsstyrelser och kommuner

Inom länsstyrelsen handlägger man ärenden i samband med stödåtgärder till jordbruket. Vissa stöd kräver odling med sikte på god skörd. Då behövs regionala skördedata som jämförelse.

Vid värdering av åkermark inför vägbyggen etc. är uppgifter från skördestatistiken ett relevant underlag. Detsamma gäller när ersättning ska betalas ut för viltskador. För viltskadorna är det årets aktuella skörd som är intressant medan det vid vägbyggen etc. är normskörden.

För beredskapsplanering behövs information om produktionskapacitet i olika regioner.

Länsstyrelsernas lantbruksenheter skickar vanligen ut information till länets lantbrukare flera gånger om året. När skördestatistiken har publicerats brukar många lantbruksenheter sammanställa informationen för länet och ta med den i kommande utskick.

Ofta behövs statistik på låg regional nivå. Länsstyrelsernas personal är själva delaktiga i kvalitetsarbetet i den mån de uppmanar lantbrukarna att lämna information om ändrade grödor.

Företag för handel och vidareförädling

För planering av mottagning och lagring av de skördade kvantiteterna behövs tidig information om vilka mängder som är att vänta av olika grödor. Branschen gör egna prognoser om skördens storlek, men är mycket angelägen om att snabbt få ta del av den preliminära skördestatistiken.

Även för export/importplanering och marknadsbevakning är det viktigt med snabb information. För att kunna göra bra affärer behövs tidig och korrekt statistik om skördade kvantiteter. Inom branschen för handel och vidareförädling finns det också intresse för statistik om nya grödor, t.ex. tröskad majs.

Massmedia, allmänhet och privatpersoner

Uppgifter om årets skörd, gärna med koppling till årets väder, är alltid av intresse för gemene man. De stora tidningarna samt radio och TV tar upp skördestatistiken i första hand om det är rekord eller katastrof, men ibland även som kuriositet på slutet av nyhets-

sändningarna. Under senare år har det blivit vanligt att texten från aktuella pressmeddelanden (dock något omarbetad) återfinns på text-TV. Allmänna journalister behöver analys av orsaker till förändringar, gärna politiska orsaker om det finns sådana .

Lantbrukstidningarna och de lokala tidningarna skriver om årets skördeutfall mera regelbundet. Lokaltidningarna är bara intresserade av regional statistik. Båda dessa media kopplar gärna uppgifterna om skördeutfallet till ett besök hos någon eller några lantbrukare eller rådgivare som håller med om resultaten och kommenterar om lokala förhållanden.

I samband med uppgiftsinsamlingen träffar SCB ibland på lantbrukare som använder skördestatistiken som jämförelse när den egna gårdens skördenivåer analyseras. Privatpersoners användning i övrigt är svår att uppskatta. För lokaltidningarna och för privatpersoner behövs statistik på så låg regional nivå som möjligt. Gärna statistik för nya grödor, t.ex. åkerbönor och majs.

2.2 Internationell användning

EUROSTAT

Kommissionen behöver ha tillförlitlig statistik för hela EU, då man sätter upp handelshinder mot de länder som inte befinner sig inom unionens gemenskap. Handelshinder förhandlas ofta i mer övergripande organisationer, där kommissionen behöver veta hur stor produktionen inom EU är, för att man ska kunna sätta korrekta begränsningar på hur mycket import som ska tillåtas, eller för hur stora tullar som man ska sätta.

Kommissionen har många faktorer att ta hänsyn till. Man vill dels tillse att lantbrukarna inom EU inte helt konkurreras ut av billiga importerade lantbruksprodukter. Detta skulle ge omställningskostnader för de lantbrukare som slås ut. Dels vill man ha en effektiv lantbruksproduktion, vilket man inte får om man stoppar alltför mycket eller all import av lantbruksprodukter. Dels har man konsumenterna att ta hänsyn till. Dessa vill kunna köpa mat så billigt som bara är möjligt samtidigt som de inte vill betala skattepengar till improduktiva lantbrukare inom EU. Ytterligare en faktor att ta hänsyn till är lantbrukets positiva och negativa inverkan på miljön.

Stöd betalas ut till jordbrukare inom EU, vilka producerar jordbruksprodukter och/eller innehar jordbruksmark. För att kunna bestämma hur stödet ska se ut, dess fördelning mellan olika grödor och producenter samt dess omfattning, måste kommissionen ha tillförlitlig statistik på hur stor produktion är av olika lantbruksgrödor. Kommissionen har således många faktorer att ta hänsyn till och behöver för dessa överväganden adekvat statistik för att göra sin bedömning.

Inom EU regleras merparten av skördestatistiken genom en förordning. Den 18 juni 2009 infördes en ny förordning om skördestatistik, (EG) nr 543/2009:

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2009:167:SOM:EN:HTML>. Förordningen ersätter två äldre förordningar på skördeområdet, (EEG) nr 837/90 och (EEG) nr 959/93. Eurostat arbetar nu med att färdigställa en manual för skördestatistiken.

Kommissionen behöver få information om årets skörd så tidigt som möjligt. För vissa grödor som skördas sent under hösten är det inte alltid möjligt för Sverige att leverera

statistik så tidigt som kommissionen önskar. Sverige har dock inte fått någon kritik från Eurostat för sena leveranser av data, förmodligen beroende på man inom Eurostat har förståelse för vårt nordliga läge. Regionalt efterfrågas uppgifter på NUTS 2-nivå, vilket motsvarar 8 länsgrupper. Rapportering till Eurostat sker fyra gånger per år via en särskild internetsida.

Kommissionen använder skördestatistiken vid beslut som rör den gemensamma jordbrukspolitiken. Det kan gälla ändringar av den obligatoriska trädan, prisnivåer för interventionskvantiteter och införande av nya system för stöd till jordbruket och landsbygden. Kommissionen hanterar även särskilda stöd till vissa länder och grödor som drabbats av missväxt eller där det tvärtom är stora problem med överskott.

Vid framtagning av växtnäringsbalanser använder Eurostat statistik om produktion av olika grödor. Växtnäringsbalanserna är en indikator för jordbrukets miljöfrågor.

Generellt verkar Eurostat för att statistiken från de olika medlemsländerna ska vara jämförbar. I den nya förordningen finns t.ex. definitioner för de begrepp som används inom skördestatistiken. Förordningen anger också vilka grödor som länderna måste leverera statistik för. Valet av grödor baseras på hur vanliga de är sammantaget inom EU. Det innebär att t.ex. vårkorn och slättervall som är viktiga grödor i de nordiska länderna inte ingår, medan skörd av tröskad majs och skörd av stråsäd som skördats som grönfoder är obligatoriskt uppgifter om för alla medlemsländer inklusive Sverige, även om de inte har så stor betydelse i vårt land.

I förordningen finns inga krav på att statistiken ska baseras på statistiska undersökningar, men i de fall den inte gör det måste medlemslandet i fråga säkerställa att den information som erhålls via andra källor har minst samma kvalitet som den information som erhålls från statistiska undersökningar. Statistiken måste också vara representativ för minst 95 procent av den sammanlagda odlade grödarealen.

För grödarealerna (den skördade arealen) finns i förordningen ett krav att vid urvalsundersökningar får medelfelet i den slutliga statistiken på riksnivå inte överstiga tre procent för följande grödgrupper: spannmål till mognad, trindsäd till mognad, potatis och sockerbeter, oljeväxter samt grönfodergrödor (här inklusive slätter- och betesvall).

Tidsfristerna för leveranser av skördestatistik enligt förordningen är anpassade till de stora arealerna jordbruksmark som är belägna i de mellersta och södra delarna av EU. Där avslutas skörden flera månader tidigare än i de norra delarna. För en av tidsgränserna under hösten har de nordiska länderna fått ett undantag inskrivet i utkastet till manual, men det behövs ytterligare utredning av hur de nordiska länderna ska hantera leverans av skördestatistik för grödor som skördas sent på hösten.

Vart tredje år ska medlemsländerna lämna en rapport till Eurostat som beskriver kvaliteten på de statistikuppgifter som överförts. Kvalitetsrapporten ska innefatta uppläggning av undersökningarna samt de använda metoderna, tillförlitlighetsnivåer för urvalsundersökningar och kvaliteten på andra använda källor. Däremellan ska medlemsländerna informera kommissionen om ändrade metoder och andra förändringar som kan ha ett avsevärt inflytande på statistiken.

OECD

OECD tar fram växtnärbalanser där uppgifter från skördestatistiken ingår i underlaget.

FAO

FAO hämtar underlaget till sin skördestatistik direkt från Eurostat.

Nordisk statistisk årsbok

Till Nordisk statistisk årsbok sker rapportering av skördestatistik en gång varje år i form av Excel-tabeller via e-post.

Övriga internationella användare

Genom de förfrågningar som kommer till SCB märks att det finns en utbredd användning av skördestatistiken vid olika internationella organisationer och forskningsinstitut. Förfrågningar kommer också från internationella marknadsaktörer.

3. Uppgiftsinsamling

3.1 Population och ram

Den population som en viss undersökning är tänkt att studera kallas för *målpopulation*. För att kunna undersöka målpopulationen måste dess enheter finnas i en s.k. *rampopulation*. Skördestatistikens rampopulation utgjordes av de företag som fanns med i Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd i slutet av juni 2008.

Målpopulationen för skördestatistiken är de jordbruksföretag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion, oavsett om de sökt stöd eller inte. Företag som inte söker stöd finns dock inte med i rampopulationen och kan därmed inte komma med i skördeundersökningen.

Urvalspopulationen är en delmängd av Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark. Gränsen på 5,0 hektar åkermark har använts sedan år 1989. Dessförinnan var motsvarande gräns 2,0 hektar åkermark. Från och med 2001 års skördeundersökning används det aktuella årets uppgifter om jordbruksföretag och grödarealer som underlag för urvalet.

Inom undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter används även kriteriet minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna och inom undersökningen av skörd av slåttervall används gränsen minst 0,5 hektar slåtter- och betesvall. De ovan nämnda gränserna är satta så att de ska tillfredställa både uppgiftslämnare och statistikanvändare. Om gränserna sätts för lågt kommer flera mindre företag med i undersökningen, t.ex. sådana som ser sin odling som en hobbyverksamhet. Om gränsen istället sätts alltför högt kommer många små företag att falla bort, särskilt i de regioner som domineras av skogsbygder där företagen vanligen är mindre. Detta kan i sin tur påverka den regionala statistikens kvalitet negativt.

Undersökningen om skörd av potatis hade fram till och med år 1999 gränsen minst 0,5 hektar potatis. Vid jämförelse med potatisstatistik internationellt var detta till nackdel och från och med år 2000 undersöks även de små odlingarna och i skattningen av totalskörd.

3.2 Urvalsförfarande

Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter

Landet är indelat i 106 skördeområden (SKO), i första hand avsedda att ligga till grund för skördestatistiken. Huvudprincipen för indelningen har varit att bilda områden som är så homogena som möjligt beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning

Om höstkorn förekommer i SKO 2011 och norrut flyttas arealen över till vårkorn. Skördeområde 2019, 2319, 2419, 2519 samt 2521 undersöks inte. Dessa är SKO i fjällområden med ingen eller mycket liten odling av undersökningsgrödorna. Totalt omfattade urvalsramen 44 996 företag fördelade på 101 SKO.

Företagen i urvalsramen stratifieras efter SKO. För varje företag beräknas ett storleksmått baserat på företagets grödareal i förhållande till skördeområdets totala åkerareal.

Urvalsstorleken i varje stratum bestäms i två steg. I det första steget fördelas det totala antalet observationer på län, proportionellt mot länets andel av den totala arealen av undersökningsgrödorna i riket, med restriktionen att antal observationer per län ska ligga mellan 50 och 650. I det andra steget fördelas länets tilldelade observationer ut på SKO proportionellt mot skördeområdets andel av länets totala areal av undersökningsgrödorna. Här föreligger restriktionen att antal obs per SKO ska vara minst 10 och maximalt 100. Viss avvikelse förekommer eftersom läns- och SKO-gränser inte sammanfaller. Överskjutande observationer flyttas i så fall över på de SKO som har minst antal observationer.

Urvalet i varje stratum dras enligt pareto π ps. Metoden beskrivs utförligt i bland annat R&D report 2000:6 *A user's guide to pareto π ps sampling*.

Från och med 2002 års urval har antalet uttagna företag ökats (sammanlagt 150 st) i de län där många lantbrukare skördar hela stråsådesarealen som grönfoder. Denna åtgärd har vidtagits för att i dessa län få med fler gårdar där det även förekommit tröskning av spannmål.

För 2008 års undersökning uttogs totalt 4 377 jordbruksföretag. Ett underurval av de 4 377 jordbruksföretagen om 1 094 st togs ut för en preliminär beräkning på riksnivå.

Skörd av potatis

För 2008 års undersökning uttogs totalt 1 120 företag med matpotatisodling och 177 företag med odling av potatis för stärkelse i respektive urval.

För matpotatis var urvalet 2008 stratifierat efter produktionsområde och gårdarnas odlingsareal, totalt 21 strata. Fem skördeområden i fjällbygd där praktiskt taget ingen odling av matpotatis förekommer har undantagits. För potatis för stärkelse var urvalet stratifierat efter odlingsområde och företagens odlingsareal, totalt 10 strata. Uttagning av företagen sker med hjälp av ett obundet slumpmässigt urval inom strata.

Separata urval dras för matpotatis respektive potatis för stärkelse.

Skörd av slåttervall

För 2008 års undersökning uttogs totalt 1 000 jordbruksföretag, som har fördelats på rikets samtliga 106 skördeområden. Urvalet var stratifierat efter produktionsområde och länsdelar, totalt 23 strata.

3.3 Mätinstrument

Datainsamlingen sker genom att de utvalda jordbrukarna lämnar sina skördeuppgifter på en särskild internetsida eller genom telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuare. De jordbruksföretag som är uttagna i urvalet för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter får i slutet av juli ett brev med information om att de är med i årets undersökning. I början av oktober får samtliga uttagna jordbruksföretag ett brev med ett personligt lösenord till en egen internetsida. Där ombeds lantbrukarna att skicka in uppgifterna så snart som möjligt, dock senast ett visst datum som varierar mellan de olika delundersökningarna. Jordbrukare som inte svarar via internet kontaktas per telefon. Vilka uppgifter som samlas in framgår av de följande webbformulären. Flertalet av gårdarna är bara med i en eller ett par av de olika delundersökningarna.

Juli 2008

Skörden 2008

Varje år samlar SCB in uppgifter om skördens storlek för olika grödor. I år är ditt företag ett av de cirka 4 000 jordbruksföretag som valts ut till den här undersökningen.

Så här går det till

Uppgifterna kan lämnas via internet eller per telefon. Imånadsskiftet september/oktober skickar vi ut det lösenord som behövs för att kunna lämna uppgifterna via internet. Om du inte kan eller vill lämna uppgifter via internet, så blir du kontaktad av en intervjuare som hämtar in uppgifterna per telefon. Frågorna handlar om:

- årets skörd av spannmål, ärtor, äkerbönor, oljväxter (i undantagsfall även skörd av potatis och slättervall)
- vattenhalt för den kvantitet som redovisas
- ekologisk odling
- obärgade arealer
- höstsådda arealer

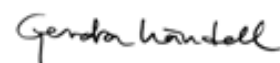
Det kan underlätta om du har noteringar om hur stora kvantiteter som har skördats av varje gröda. För sålda skördeprodukter ber vi att du hämtar uppgifterna från avräkningsbeskeden.

Dina svar är skyddade

Alla lämnade uppgifter för enskilda företag är sekretessbelagda. Det är du själv som avgör om du vill delta, men för att det ska bli säkra resultat är det viktigt att alla medverkar. På nästa sida kan du läsa mer om hur resultaten används.

Har du frågor om undersökningen är du välkommen att ringa till Göran Lagerson, tfn 019-17 68 45, Gerda Ländell, tfn 019-17 68 07 eller Daniel Persson, tfn 019-17 67 54. Vårt faxnummer är 019-17 69 96.

Vi tackar för din medverkan!

Gerda Ländell
Undersökningsledare

Uppgiftslämnande

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd (NNR).

Uppgifterna som lämnas till SCB är sekretesskyddade enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (1980:100).

Kontakta oss gärna

Tfn: 019-17 60 00
begär Skördeundersökningarna
e-post: daniel.persson@scb.se
e-post: gerda.landell@scb.se

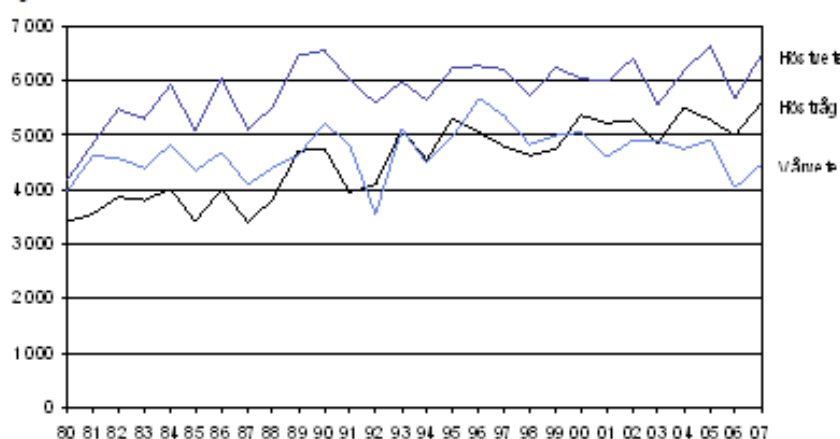
Postadress:
SCB
Lantbruksstatistik
701 85 Örebro

Resultaten kommer till användning

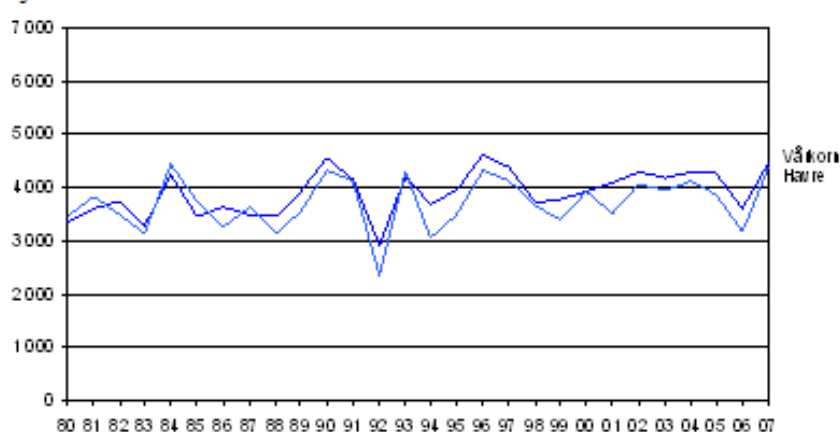
Skördestatistiken används för planering av handel och export, marknadsbedömningar, ekonomiska kalkyler inom jordbrukssektorn, beräkning av normskördar, försörjningsbalansberäkningar, beredskapsplanering och för uppföljning av jordbrukspolitiska beslut. Resultaten används även inom rådgivning, forskning och utbildning samt för internationell rapportering, bland annat till EU.

Idiagrammen visas hektarskörderna för några spannmålsgrödor på riksnivå. Uppgifter på länsnivå finns redovisade på Jordbruksverkets och SCB:s webbplatser. Där finns även resultat för fler grödor. Adressen till SCB:s webbplats är: www.scb.se. Jordbruksstatistiken finns under ämnesrubriken "Jordbruk och skogsbruk, fiske". Statistiken tas fram av SCB på uppdrag av Jordbruksverket.

Hektarskörd på riksnivå av höstvet, vårvete och höstråg 1980–2007, kg/ha

Hektarskörd på riksnivå av vårkorn och havre 1980–2007, kg/ha

Oktober 2008

Skörden 2008

Ditt jordbruksföretag är med i en undersökning om årets skörd.

Svara via internet

Numera går det att skicka in uppgifterna via internet.

- Gå in på webbadressen <http://www.skord2008.scb.se>
- Ditt företag har följande ~~användarid~~ och lösenord:

Användarid: XXXXXX
Lösenord: YYYYYY

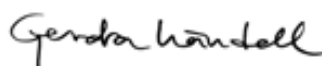
De grödor det handlar om framgår av informationen på webbsidan. Viber dig skicka in uppgifterna snarast möjligt, dock senast den 16 oktober.

eller per telefon....

Om du inte kan lämna uppgifter via internet, så är det bara att avvakta. Om någon eller några veckor blir du då kontaktad av en intervjuare som hämtar in uppgifterna per telefon.

Har du frågor om undersökningen är du välkommen att ringa till Göran Lagerson, tfn 019-17 68 45, Gerda Ländell, tfn 019-17 68 07 eller Daniel Persson, tfn 019-17 67 54. Vårt faxnummer är 019-17 69 96.

Vi tackar för din medverkan!

Gerda Ländell

Uppgiftslämnande

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd (NNR).

Uppgifter som lämnas till SCB är sekretesskyddade enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (1980:100).

Kontakta oss gärna

Tfn: 019-17 60 00
begär Skördeundersökningarna
e-post: daniel.persson@scb.se
e-post: gerda.landell@scb.se

Postadress:
SCB
Lantbruksenheten
701 89 Örebro

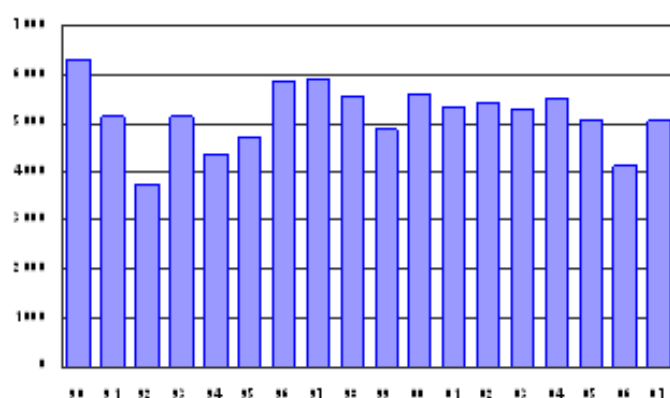
Resultaten kommer till användning

Skördestatistiken används för planering av handel och export, marknadsbedömningar, ekonomiska kalkyler inom jordbrukssektorn, beräkning av normskördar, områdesindelning, försörjningsbalansberäkningar, beredskapsplanering och för uppföljning av jordbrukspolitiska beslut. Resultaten används även inom rådgivning, forskning och utbildning samt för internationell rapportering, bland annat till EU. Det är du själv som avgör om du vill delta vid insamlingen av underlaget, men för att det ska bli säkra resultat är det viktigt att alla medverkar.

I diagrammen visas de totala skördarna av spannmål samt raps och rybs från år 1990 och framåt. År 1992 var ett extremt torrår och även under år 2006 var sommaren alltför torr och varm, särskilt i de södra och sydöstra delarna av landet. Uppgifter på länsnivå finns redovisade på Jordbruksverkets och SCB:s webbsidor. Där finns även resultat för olika grödor och redovisning av skördenivåer för ekologisk och konventionell odling. Adressen till SCB:s webbplats är: www.scb.se. Jordbruksstatistiken finns under ämnesrubriken "Jordbruk och skogsbruk, fiske". Statistiken tas fram av SCB på uppdrag av Jordbruksverket.

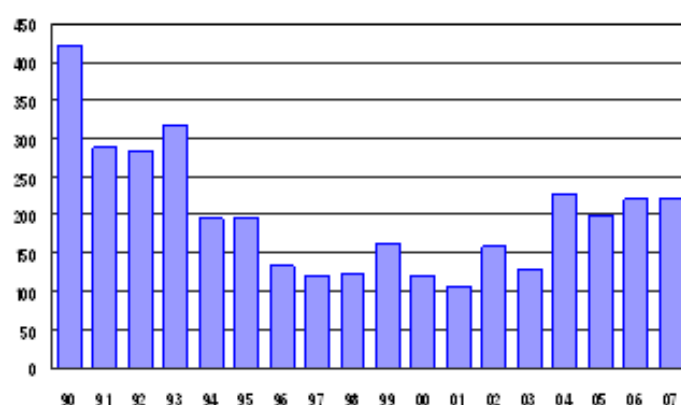
Totala spannmålsskördar under åren 1990–2007

Tusentals ton

Totala skördar av raps och rybs under åren 1990–2007

Tusentals ton

Företag Kommentarer och bortfall Startida brukare Spannmål, trindsäd och oljevaxter Potatis Höstsådda arealer Slåttervall

Namn: **ÄNGBACKE VALLE**

SCBid: 2748

Lämna uppgifter snarest eller
senast den 15 oktober 2008

- Mer information visas om du pekar med musen på -symbolen i kolumnrubriken. Det går också att skriva ut en instruktion om hur blanketten fylls i.
- Dubbelklicka i rutan för grödans totalskörd för att summera kvantiteter och för att räkna om från volym till vikt.
- Dubbelklicka i rutan för grödans kommentar för att fylla i eller ändra kommentar.

Skörden 2008 (för hela den brukade arealen)

Gröda	Areal enl SAM 2008	Tröskad areal	Total-skörd	Hektar-skörd	Vatten-halt	Obärgad areal	Grönfoder/ensilage		Kommentar	Partiellt bortfall
		Exklusive grönfoder-areal Exklusive obärgad areal	Ange helst totalskörd. Hektarsköörden beräknas då automatiskt.		Avser angiven skörd		Planerad skörd av grönfoder	Ej planerad skörd av grönfoder		
	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	hektar		
Höstvete										☐
Värvete										☐
Råg										☐
Höstkorn										☐
Värkorn	188,88									☐
Havre	35,98									☐
Rågvete										☐
Blandsäd, strå										☐
Blandsäd, baljv/strå										☐
Ärter										☐
Äkerbönor										☐
Höstraps										☐
Värraps	49,54									☐
Höstrybs										☐
Värrybs										☐
Oljelin										☐
Majs										☐

Därav ekologisk odling (skörd från areal för vilken det söks miljöersättning för ekologiska produktionsformer)

☐ Ingen ekologisk odling

Gröda	Areal enl SAM 2008 Miljöstöd för ekologisk produktion	Tröskad areal	Total-skörd	Hektar-skörd	Vatten-halt	Obärgad areal	Grönfoder/ensilage		Kommentar	Partiellt bortfall
		Exklusive grönfoder-areal Exklusive obärgad areal	Ange helst totalskörd. Hektarsköörden beräknas då automatiskt.		Avser angiven skörd		Planerad skörd av grönfoder	Ej planerad skörd av grönfoder		
	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	hektar		
Höstvete										☐
Värvete										☐
Råg										☐
Höstkorn										☐
Värkorn										☐
Havre										☐
Rågvete										☐
Blandsäd, strå										☐
Blandsäd, baljv/strå										☐
Ärter										☐
Äkerbönor										☐
Höstraps										☐
Värraps										☐
Höstrybs										☐
Värrybs										☐
Oljelin										☐
Majs										☐

Kommentar brukare

Kommentar intervjuare (Max 300 tecken sparar)

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Företag
Kommentarer och bortfall
Startsida brukare
Spannmål, trindsäd och oljeväxter
Potatis
Höstsådda arealer

Namn: ÄNGBACKE VALLE
SCBid: 1710
Lämna uppgifter snarast eller senast den 29 oktober 2008

- Mer information visas om du pekar med musen på i-symbolen i kolumnrubriken. Det går också att skriva ut en instruktion om hur blanketten fylls i.
- Dubbeltklicka i rutan för grödans kommentar för att fylla i eller ändra kommentar.

Skörd av potatis 2008

☐ Hela arealen sköts av en annan brukare, nämligen:

Namn:
Adress:
Postnummer:
Postadress:
Telefonnummer:

☐ Skörden är inte avslutad den 29 oktober

Skörd av matpotatis 2008 (för hela den brukade arealen)

Gröda	Areal enl SAM2007 hektar	Skördad areal hektar	Totalskörd före sortering ton	Hektarskörd före sortering kg/hektar	Obärgad areal hektar	Vändteg, osatt areal hektar	Kommentar	Partiellt bortfall
Färsipotatis Även utsädesodlingar av färsipotatissorter								☐
Matpotatis Vanlig matpotatis för direkt konsumtion, potatis till mos, chips, pommes frites samt utsädesodlingar för sådan potatis	21,84							☐

Skördens kvalitet (Endast matpotatis, höst- och vinterpotatis)
Gör en bedömning av skördens kvalitet vid skörd. Lagringskador som kan uppstå senare under lagring ska inte tas i beaktande

Är bortsorteringen större än normalt?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Har inte börjat sortera ännu ☐ Säljs utan sortering ☐ Vet ej

Markera den/de egenskaper som förekommer i större utsträckning än normalt:

Odling
☐ Små knölar
☐ Stora knölar
☐ Sprickor
☐ Missformade
☐ Grönfärgning

Sjukdom/skadedjur
☐ Röttskador
☐ Skov
☐ Rosteringar
☐ Larvskador

Väder och upptagning
☐ Frostskador
☐ Kvävningskador
☐ Mek. skador
☐ Inga kvalitetsegenskaper är dominerande
☐ Vet ej
☐ Annat

Därav ekologisk odling
☐ Ingen ekologisk odling
Skördens kvalitet (Endast matpotatis, höst- och vinterpotatis)
Gör en bedömning av skördens kvalitet vid skörd. Lagringskador som kan uppstå senare under lagring ska inte tas i beaktande

Är bortsorteringen större än normalt?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Har inte börjat sortera ännu ☐ Säljs utan sortering ☐ Vet ej

Markera den/de egenskaper som förekommer i större utsträckning än normalt:

Odling
☐ Små knölar
☐ Stora knölar
☐ Sprickor
☐ Missformade
☐ Grönfärgning

Sjukdom/skadedjur
☐ Röttskador
☐ Skov
☐ Rosteringar
☐ Larvskador

Väder och upptagning
☐ Frostskador
☐ Kvävningskador
☐ Mekaniska skad
☐ Inga kvalitetsegenskaper är dominerande
☐ Vet ej
☐ Annat

Potatis för stärkelse

Skördens kvalitet
Är förekomsten av röttskador större än normalt?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej

Kommentar brukare
Här kan du skriva in kommentarer som inte lämnats tidigare t ex. angående: - skillnad mellan sökt areal i SAM och odlad areal
- orsak till obärgad areal
- orsak till låg skörd

Kommentar intervjuare (Max 300 tecken sparar)

Företag Kommentarer och bortfall Startsidan brukare Spannmål, tröskor och oljeväxter Höstsådda arealer Slåttervall

Namn: ÄNGBACKE VALLE

SCBid: 381

Lämna uppgifter snarast eller
senast den 29 oktober 2008

- Mer information visas om du pekar med musen på -symbolen i kolumnrubriken. Det går också att skriva ut en instruktion om hur blanketten fylls i.
- Dubbelklicka i rutan för grödans totalskörd för att summera kvantiteter och för att räkna om från volym till vikt.
- Dubbelklicka i rutan för grödans kommentar för att fylla i eller ändra kommentar.

Vallskörden 2008

A. Fördela areal enligt SAM 2008 till rutorna med blå bakgrund.

Areal enligt SAM 2008	Aktuell areal	Slåttervall - konventionell	Slåttervall - ekologisk	Betesvall på åkermark - konventionell	Betesvall på åkermark - ekologisk	Ej utnyttjad vallareal
Kod 50	Om förtryckt areal ej stämmer, ange den korrekta här.	Areal (inget stöd för ekologisk odling) där skörd av hö, ensilage eller direktutfodring tagits.	Areal, med stöd för ekologisk odling, där skörd av hö, ensilage eller direktutfodring tagits.	Ange den areal som enbart används som bete	Ange den areal som enbart används som bete	
hektar	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar
1,01						

Fördela slåttervallarealen (i rutorna med röd ram) till tabellen nedan (gröna rutor).

B. Fördela slåttervallsarealen (både konventionell och ekologisk) som du angivit ovan på hur stor areal som tillvaratagits som hö, höensilage, ensilage respektive direktutfodring.

Ange den totala 1:a skördens storlek (inte hektarskörd) genom att ange skörden i ton, kubikmeter eller antal balar. Om du anger skörd i antal balar ska även balvikt (kg/bal) eller balstorlek anges. Välj även mellan att ange ts-halt (torrsbstanshalt) eller vattenhalt.

1:a skörd	Slåttervallsareal	Total skörd	Total skörd	Balar	Balvikt	Balstorlek			Ts-halt	Beräknad skörd (ts)	
	hektar	ton	m ³	antal	kg/bal	bredd	längd/diameter	höjd	procent		ton
Hö, löst	0,00										
Hö, balat	0,00										
Höensilage	0,00										
Ensilage	0,00										
Inplastad bal											
Plansilo											
Tornsilo											
Direktutfodring	0,00										
Summa areal	0,00	Återstår att fördela av slåttervallarealen:									

Fyll i 2:e skörd endast om den utnyttjas till skörd eller bete

C. Återväxt

Fördela slåttervallsarealen beroende på hur evetuell 2:a och 3:e skörd tillvaratagits. Ange om återväxten eller del av återväxten nu används till bete eller direktutfodring eller om del av arealen inte utnyttjas.

Den totala skördens storlek kan du välja mellan att ange i ton eller kubikmeter eller antal balar. Om du anger skörd i antal balar ska även balvikt (kg/bal) eller balstorlek anges. Välj mellan att ange ts-halt (torrsbstanshalt) eller vattenhalt.

2:a skörd	Slåttervalls-areal	Total skörd	Total skörd	Balar	Balvikt	Balstorlek			Ts-halt	Beräknad skörd (ts)
	hektar	ton	m ³	antal	kg/bal	bredd	längd/diameter	höjd	procent	ton
Hö, löst										
Hö, balat										
Hösilage										
Ensilage										
Inplastad bal										
Plansilo										
Tornsilo										
Direktutfodring										
Bete										
Utnyttjas ej för 2:a skörd										
Summa areal	0,00									

Fyll i 3:e skörd endast om den utnyttjas till skörd eller bete

3:e skörd	Slåttervalls-areal	Total skörd	Total skörd	Balar	Balvikt	Balstorlek			Ts-halt	Beräknad skörd (ts)
	hektar	ton	m ³	antal	kg/bal	bredd	längd/diameter	höjd	procent	ton
Hö, löst										
Hö, balat										
Hösilage										
Ensilage										
Inplastad bal										
Plansilo										
Tornsilo										
Direktutfodring										
Bete										
Utnyttjas ej för 3:a skörd										
Summa areal	0,00									

Kommentar brukare

Kommentar intervjuare (Max 300 tecken sparas)

Spara

Skicka in

Skriv ut

Instruktion

3.4 Insamlingsförfarande

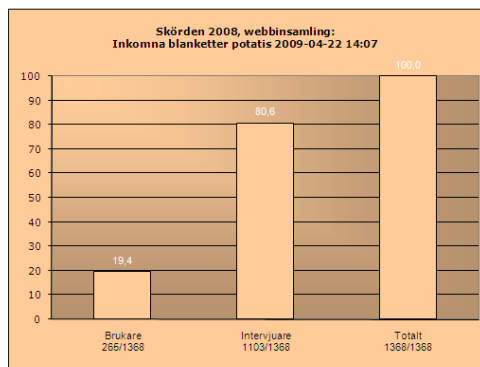
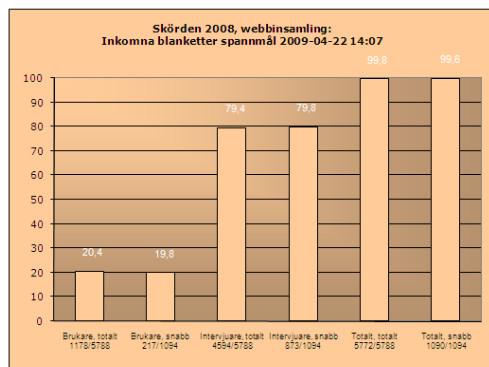
De lantbrukare som inte skickar in uppgifterna via internet intervjuas per telefon. Varje år timanställs externt cirka 25 st lantbrukskunniga intervjuare för detta ändamål. Dessutom medverkar cirka 10 av SCB:s regionala intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Utbildning av intervjuarna sker bland annat genom att de i god tid innan arbetet börjar får prova en testversion av webbsystemet hemma i sin egen dator, samt vid en heldagskurs i Örebro. Intervjuarbetet utförs enligt detaljerade instruktioner.

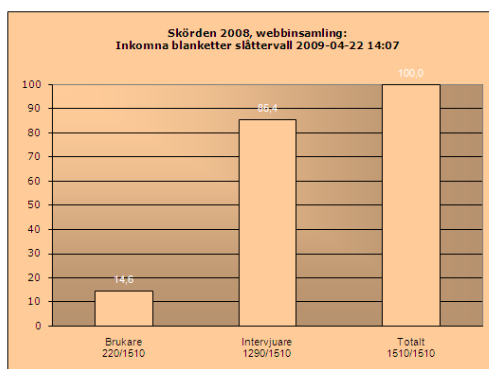
Intervjuarna registrerar skördeuppgifterna på den aktuella lantbrukarens webbsida i samband med att intervjun genomförs. Grödarealerna är förtryckta utifrån lantbrukarnas ansökningar om arealbaserade stöd. Arealerna kan uppdateras om det har skett förändringar. När en uppgift om total skörd registreras beräknas hektarskörden automatiskt. På samma sätt beräknas totalskörden automatiskt om hektarskörden registreras. Det finns en särskild beräkningshjälp för omräkning från volym till vikt och för summering av kvantiteter som har olika vattenhalter. Om orimliga eller ologiska värden registrerats visas en kommenterande text när uppgifterna sparas, och tillfälle ges att göra korrigeringar. Intervjuarnas version av systemet har något fler funktioner än lantbrukarnas version. Webbsystemet beskrivs i detalj i intervjuarnas instruktion. Lantbrukarna kan genom att peka med musen få fram beskrivande text för olika variabler och de kan dessutom klicka på en mer omfattande instruktion, som också går att skriva ut.

De olika delundersökningarna har olika datum då uppgifterna senast ska vara inskickade, beroende på när statistiken ska publiceras och hur sent grödorna normalt skördas. Snabbstatistiken har ett tidigt och slättervallen har ett sent sista svarsdatum.

Intervjuarna gör en rimlighetsbedömning av de insamlade uppgifterna i samband med intervjun. Vid SCB sker manuell och maskinell granskning. Om uppgifterna är ofullständiga eller oklara ombeds intervjuarna att ta kontakt med de aktuella lantbrukarna. Det kan både gälla resultat som lantbrukaren skickat in direkt via internet och uppgifter som intervjuaren själv registrerat.

Omkring 20 procent av lantbrukarna skickade under 2008 in sina skördeuppgifter via internet, utan att det behövdes någon återkontakt på grund av oklarheter. För undersökningen om skörd av slättervall var andelen något lägre, cirka 15 procent. Diagrammen nedan visar andelen inkomna blanketter via internet (brukare) och telefon (intervjuare) för olika delundersökningar.

I slutet av november när den ordinarie insamlingen i stort sett hade avslutats gjordes ett ytterligare försök att nå företag med bortfalls-koden ”ej anträffbar”. Två av intervjuarna som tidigt var klara med sina tilldelade gårdar åtog sig den uppgiften.

EU kräver redovisning av preliminär statistik den 15 november. Insamlingen kan dock inte starta förrän skörden har avslutats på gårdarna. Tidsperioden som kan användas för insamling är därför kort och arbetsintensiv. För majs som tröskas senare än övriga grödor hinner insamlingen av data inte slutföras under hösten. Gårdar med ofullständiga uppgifter för majs kontaktas i januari eller februari året efter skördeåret. Då kan även eventuella kvarstående oklarheter för övriga grödor redas ut och ytterligare försök göras att få data från gårdar som kodats som bortfall i den preliminära statistiken.

3.5 Åtgärder för förenklad uppgiftslämnande

Samråd om undersökningens uppläggning sker med Näringslivets nämnd för regelgranskning. Än viktigare är kanske att webbsystemet för insamling kontinuerligt förbättras efter förslag från de intervjuare som arbetar med insamlingen. Sådan feedback erhålls efterhand under hösten i samband med insamlingsarbetet och intervjuarna får i december också en utvärdering där de kan förmedla sina och lantbrukarnas synpunkter på systemet.

Insamlingsarbetet planeras så att en och samma intervjuare kontaktar jordbruksföretaget i de fall företaget är uttaget i flera skörde- eller miljöundersökningar. Det leder till att antalet tillfällen som uppgiftslämnaren behöver bli störd minskar. Själva kontaktskapandet blir också enklare och snabbare. De intervjuare som arbetar med insamlingen är kunniga inom jordbruksområdet och har också regional anknytning.

Tidpunkten för insamlingen är under höstmånaderna som är en arbetsintensiv period för lantbrukarna. I och med att EU:s förordningar kräver resultatredovisning under hösten går det dock inte att senarelägga uppgiftsinsamlingen.

Under 2006 gjordes en översyn av urvalsdesignen för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Resultatet är säkrare skattningar för given urvalsstorlek. Lämnade uppgifter utnyttjas alltså effektivare än tidigare. Vid urvalsdragningen används register som är aktuella för året. Flera specifika urval dras med inriktning på olika grödor och undersökningar. Det gör att bara berörda jordbruksföretag tas ut i respektive undersökning. Därmed kan det totala antalet jordbruksföretag som behöver ingå i skördeundersökningarna

vara relativt lågt, samtidigt som omfånget på frågeformulären begränsas. De uttagna jordbruksföretagen får bara frågor på de grödor som odlas under det aktuella året.

De olika delundersökningarna samordnats vid uppgiftsinsamlingen. En sambearbetning sker också mellan alla skördeundersökningar och miljöundersökningar inom jordbruksområdet såtillvida att om jordbruksföretaget är uttaget både i en skördeundersökning och i en miljöundersökning skickas ett gemensamt informationsbrev.

Diskussioner har förts om möjligheten att minska urvalsstorleken. Huvudinvändningen har handlat om att skördeundersökningarna utgör underlag för normskördeberäkningarna på skördeområdesnivå. De normskördar som tas fram blir mer osäkra om urvalsstorleken minskar. Redan i nuläget är redovisningen av normskördar på låg regional nivå osäker och det har från användarhåll kommit en del frågor om tillförlitligheten. Normskördarna används på många sätt, till exempel för fastställande av den områdesindelning som utgör underlag för stödutbetalningar, för beräkningar av läckage av växtnäringsämnen från svenskt jordbruk till Östersjön och för värdering av åkermark.

4 Statistisk bearbetning och redovisning

4.1 Skattningar, modeller, beräkningar

I samband med insamlingen granskas uppgifterna av lantbrukskunniga personer vid SCB. Vilka värden som bör anses vara rimliga varierar både med årsmånen och med det skördeområde som gården är belägen i. I bearbetningsprogrammet finns även vissa fasta granskningskriterier.

Granskning sker också i SAS genom scatter-plot-diagram. På så sätt granskas alla observationer av hektarskörd per gröda, hektarskörd per gröda och län, vattenhalter, obärgade arealer etc.

När de första preliminära beräkningsresultaten för hela urvalet finns tillgängliga granskas hektarskördar på SKO-nivå med höga medelfel. Orimliga hektarskördar på SKO-nivå jämförs även med motsvarande normskördar. Hektarskördarna på länsnivå jämförs med motsvarande femårsgenomsnitt och normskördar.

Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter

För spannmål omräknas de uppgivna kvantiteterna till 14,0 procents vattenhalt, för trindsäd till 15,0 procents och för oljeväxter till 9,0 procents vattenhalt. Då skörd av grönfoder skett dras denna areal bort från gårdens areal av grödan. Företag som skördar hela arealen som grönfoder betraktas som övertäckning vid beräkningen av hektarskörd. Grönfoderarealerna används dock vid skattning av grödarealen och har därmed betydelse vid beräkning av total skörd.

Inget försök görs att korrigera för övertäckningen. Den är dock liten i detta fall. Övertäckningen hanteras direkt i estimationen där antagandet görs att övertäckningsandelen är lika stor i populationen som andelen övertäckning i urvalet.

Bortfallsuppräknings görs inom varje SKO med antagandet att bortfallet i genomsnitt har samma totalskörd och areal per företag som de svarande företagen. När hektarskörd

beräknas ingår eventuell obärgad areal i skattningen. Stora obärgade arealer sänker därmed den skattade hektarskörden. Ingen redovisning av hektarskörd för skördad areal görs.

För beräkning av total skörd används grödarealer som är baserade på Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. Inför skattningen av totalskörd görs först en nedkorrigering grödarealerna till att avse spannmål, trindsäd och oljeväxter till mognad. Areal skördad som grönfoder redovisas i separata tabeller i samband med att preliminära och slutliga undersökningsresultat publiceras på regional nivå. På grund av oregelbunden förekomst av arealer skördade som grönfoder är beräkningen av dessa arealer osäker. Grönfoderarealerna har beräknats utifrån uppgifter som lantbrukarna lämnat i samband med intervjuerna om skördens storlek. Vid tillvaratagande av grödan på annat sätt än tröskning eller grönfoderskörd, till exempel för viltfoder eller för skörd av julkärvar, sätts arealen även i dessa fall som skörd av grönfoder.

Arealer som i Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län redovisats som höstkorn till Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd, har förts över till vårkorn av SCB.

Hektarskördeskattningen från undersökningen baseras på uppgifter från företag med mer än 5,0 hektar åkermark och minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna. Vid beräkning av preliminär totalskörd används arealer som baseras på stödansökningar. Här ingår alla ansökta arealer oberoende av den totala arealen av jordbruksföretagens åkermark. Härvid görs ett antagande om att hektarskörden är densamma för företag med mindre än 5,0 hektar åker eller mindre än 0,3 hektar av undersökningsgrödorna som för större företag. Vid beräkning av slutlig totalskörd används grödarealer från Lantbruksregistret, som avser företag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion. Även vid denna beräkning görs antagandet att hektarskörden är densamma på företag med mindre än 5,0 hektar åker eller mindre än 0,3 hektar av undersökningsgrödorna som för större företag.

Skörd av potatis

Den totala hektarskörden, som är en bruttoskörd, tas fram som kvoten mellan den skattade totalskörden (brutto) och den skattade arealen i redovisningsgruppen. Den reducerade hektarskörden erhålls genom att dessutom korrigera den totala hektarskörden för bortsortering och småfallande. Reducering av skörden p.g.a. småfallande och bortsortering sker med hjälp av standardtal. Standardtalen baseras på uppgifter från 1987-1998 års objektiva skördeuppskattningar på produktionsområdesnivå och för riket. För matpotatis beräknades standardtalet för bortsortering av småfallande och t.ex. rötskadade knölar på riksnivå till 9,5 procent. För potatis för stärkelse, där endast rötskadade knölar bortsorteras, beräknades standardtalet till 0,4 procent. För färskpotatis görs ingen korrigering för bortsortering. Totalskörden beräknas genom att den reducerade hektarskörden multipliceras med arealuppgifter baserade på Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. Säkerheten i bearbetningarna bedöms vara god.

När hektarskörden beräknas ingår eventuell obärgad areal i skattningen. Stora obärgade arealer sänker därmed den skattade hektarskörden. Ingen beräkning av hektarskörd för skördad areal görs. Bortsortering av småfallande och rötskadade knölar framräknas med hjälp av standardtal.

Hektarskördeskattningen baseras på uppgifter från företag med mer än 5 hektar åkermark. Vid beräkning av preliminär totalskörd används fr.o.m. år 2000 arealer som baseras på

stödansökningar, där grödarealer för företag med minst 0,1 hektar åkermark registrerats. Till den definitiva beräkningen av totalskörd används definitiva arealer från Lantbruksregistret och avser företag med mer än 2 hektar åkermark. Vid beräkning av totalskördar görs antagandet att hektarskörden är densamma för företag med mindre än 5 hektar åker som för de större undersökta företagen. Detta ger en liten överskattning av totalskörden, men har en liten påverkan på säkerheten. Den odlade matpotatisarealen 2008 på företag med mindre än 5 hektar åker var 150 hektar, vilket motsvarade 0,8 procent av den totala matpotatisarealen.

Undersökningen täcker inte lagringsförluster även om en del av dessa kan ha beaktats. När jordbrukarna lämnar uppgifter om skördens storlek

Skörd av slättervall

För första skörden beräknas hektarskörden som kvoten mellan skattad totalskörd och skattad areal på läns-, produktionsområdes- respektive riksnivå. Återväxten tillvaratas i regel genom flera skördar. Vid beräkningarna har dessa sammanslagits till en total återväxtskörd. Skattningarna har skett på motsvarande sätt som för första skörden och med samma areal, dvs. hela slättervallsarealen. Detta även om återväxten inte tillvaratagits på hela arealen, vilket innebär att de redovisade hektarskördarna blir lägre än om skattningen skulle ha avsett enbart tillvaratagen återväxtareal.

På basis av hektarskördarna och den aktuella slättervallarealen beräknas sedan totala inbärgade skörden av slättervall. Totala vallarealen enligt den slutliga arealstatistiken har då fördelats på slättervallsareal och betesvallsareal och ej utnyttjad vall med hjälp av de uppgifter som insamlats. Säkerheten i bearbetningsprocessen bedöms vara god.

Vid beräkning av företagets totala skörd har all skörd oavsett tillvaratagningssätt omräknats till skörd av hö. Omvandlingstal mellan olika tillvaratagningssätt och kvantitet hö har då använts. Ett omfattande arbete har lagts ned på att få dessa omvandlingstal så korrekta som möjligt, men de får ändå betraktas som osäkra. Omvandlingstalen kan ge upphov till systematiska fel.

Vid beräkning av slutlig totalskörd används grödarealer från Lantbruksregistret, som avser företag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion. Vid denna beräkning görs antagandet att hektarskörden är densamma på företag med mindre än 5,0 hektar åker som för större företag. Detta ger en liten överskattning av totalskörden, men har en liten påverkan på säkerheten. Areal slätter- och betesvall på jordbruksföretag med mindre än 5,0 hektar åkermark uppgick till 37 036 hektar vilket motsvarade 3,3 procent av total grödareal.

4.2 Redovisning

Statistiken publiceras årligen i Statistiska meddelanden (SM-serie JO). SM:en innehåller kommentarer, diagram och tabeller, fakta om statistiken samt en sammanfattning på engelska. De preliminära resultaten publiceras också i form av pressmeddelanden.

Skördestatistiken avseende år 2008 publicerades vid följande tillfällen:

- Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Preliminära uppgifter för riket. 17 november 2008.

- Skörd av potatis. Preliminära uppgifter. 9 december 2008.
- Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Preliminära uppgifter för län och riket. 15 december 2008.
- Skörd av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slättervall. Slutlig statistik. 28 april 2009.

Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se under Statistik och på SCB:s webbplats www.scb.se under Jord- och skogsbruk, fiske. Den slutliga statistiken för tidigare år (fr.o.m. 1965) finns tillgänglig i Jordbruksverkets statistikdatabas (åtkomst via www.sjv.se) och i Statistikdatabasen (åtkomst via www.scb.se). Statistik från databaserna ger möjlighet till sammanställning av egna tabeller och diagram.

De som kostnadsfritt önskar erhålla SM med jordbruksstatistik i pdf-format per e-post, kan anmäla det till statistik@sjv.se.

En sammanfattning av den slutliga skördestatistiken redovisas i Jordbruksstatistisk årsbok och i Statistisk årsbok.

SCB rapporterar skördestatistiken till Eurostat fyra gånger per år via en särskild internetsida. De slutliga resultaten rapporteras först i september året efter skördeåret. Den preliminära och efter hand den slutliga statistiken publiceras via Eurostats databas: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

4.3 Kvaliteten i redovisade data

Kvaliteten på statistiken kan bero på en eller flera av följande felkällor:

- Täckningsfel (under- och övertäckning)
- Urvalsfel
- Mätfel
- Bearbetningsfel
- Bortfall

Av dessa fel torde i första hand urvalsfelen men till viss del även mätfelen påverka tillförlitligheten i skördestatistiken.

Täckningsfel förekommer då målpopulationen och rampopulationen skiljer sig åt. Det finns två typer av täckningsfel, *övertäckning* och *undertäckning*. Övertäckning förekommer då en del av de företag som ingår i rampopulationen inte ska ingå i målpopulationen. Undertäckning uppstår om en del av de företag som ingår i målpopulationen inte ingår i rampopulationen.

Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället kan förändringar ske i företagsbeståndet. Nystartade företag utgör undertäckning och företag som upphört eller inte odlar grödan utgör övertäckning. Tidigare år, då urvalsramen utgjordes av föregående års Lantbruksregister, uppgick antalet nystartade företag till cirka 1 procent av undersökningspopulationen. Antalet företag som upphört eller som inte odlat undersökningsgrödorna uppgick under dessa år till cirka fem procent. Från och med 2001 års undersökning används årets aktuella uppgifter om jordbruksföretagens arealer som underlag för urvalet. Detta medför att denna undertäckning minskats till en marginell nivå. För

undersökningen om spannmål, trindsäd och oljeväxter var övertäckningen 1,8 procent (79 företag). Övertäckningen var 11,3 procent (127 företag) för undersökningen om matpotatis och för potatis för stärkelse 1,1 procent (2 företag). I övertäckningen inkluderas företag som visar sig ha potatisodlingen utarrenderad, vilket just för potatis är tämligen vanligt. Potatisodlingen behöver långa intervall i växtföljden och potatisodlarna arrenderar därför ofta mark vid andra jordbruksföretag. För vallundersökningen var övertäckningen 16,3 procent (163 företag). Här beror övertäckningen på att många mindre markägare valt att ansöka om stöd för vallarealen och för att sedan överlåta skötseln till en lantbrukare. Övertäckningen bedöms påverka resultaten i mycket liten utsträckning.

Arealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd utgör en annan typ av undertäckning. Det saknas information om grödarealer vid dessa företag, men vår bedömning är att arealer med spannmål, trindsäd, oljeväxter och potatis är av marginell betydelse vid företag som inte söker stöd. Den övervägande delen av åkerarealen på jordbruksföretag som inte söker stöd bedöms vara vall och outnyttjad åkermark. Vallarealen och totalskörden av slåttervall underskattas därför i någon mån. I samband med övergången från arealstöd till gårdsstöd år 2005 till följd av EU:s jordbruksreform ansökte fler jordbrukare om stöd än tidigare. Förändringarna av stödreglerna påverkade statistiken avseende arealerna av slåtter- och betesvall, som då ökade med 10 procent. Denna ökning innebar inte att jordbruket förändrades på motsvarande sätt utan berodde till stor del på att stödreglerna ändrades.

Urvalsfel uppkommer genom att endast en del av de jordbruksföretag som odlar de aktuella grödorna ingår i undersökningen. I och med att skördenivåerna varierar mycket mellan olika företag blir resultaten starkt beroende av vilka gårdar som kommer med i urvalet. Som mått på tillförlitligheten anges det relativa medelfelet uttryckt i procent av den skattade skörden. Medelfelet avspeglar främst urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom täckningsfel eller mätfel. Med hjälp av medelfelet kan ett konfidensintervall beräknas på följande sätt. För en skattad hektarskörd på 4 500 kilo per hektar och ett medelfel på 3,0 procent kan man med liten felrisk (5 procent) säga att intervallet $4\,500 \pm 2 \times 3 \text{ procent} \times 4\,500$ (dvs. 4 230 - 4 770 kilo per hektar) omfattar den verkliga hektarskörden. Detta gäller under förutsättning att andra fel än slumpfelen är små. Hur stort medelfel som kan accepteras sammanhänger med statistikens användning.

Medelfel redovisas för hektarskördar och totalskördar. För vissa grödor är medelfelet för totalskörden större än medelfelet för hektarskörden. Anledningen är en osäkerhet i arealjusteringen för grödarealer skördade som grönfoder. I undersökningen om skörd av slåttervall är anledningen istället en osäkerhet i uppdelningen av vallarealen då den fördelats på slåttervallsareal och areal betesvall och ej utnyttjad vall.

För att skörderesultat för en gröda ska redovisas krävs att det finns uppgifter från minst 20 företag och att medelfelet är högst 35 procent.

Förekomsten av obärgade arealer och arealer skördade som grönfoder kan variera mycket mellan olika företag och regioner. Detta medför att statistiken om obärgade arealer och arealer skördade som grönfoder är mycket osäker. För dessa variabler redovisas inte medelfel.

Mätfel kan förekomma om lantbrukarna lämnar felaktiga uppgifter om skördeutfallet. Vid en del jordbruksföretag finns vågutrustningar av olika slag i anslutning till hanteringen av

grödorna och ibland även monterade på tröskan. I dessa fall kan jordbrukarna lämna uppgifter baserade på vägda kvantiteter. Om grödorna har sålts kan uppgifterna baseras på kvantiteter enligt avräkningar eller leveransbesked.

Många jordbrukare uppger dock att det är svårt att bedöma skördens storlek för grödor som används som foder på den egna gården. Även för avsalugrödor kan det vara svårt för jordbrukaren att lämna säkra uppgifter i de fall grödan ännu inte sålts vid intervjutillfället. I dessa fall gör jordbrukarna vanligen en bedömning av kvantiteten utifrån antal lass eller fyllda volymer i lagringsfickor. Uppgiftslämnarfel och eventuella intervjuareffekter kan inte kvantifieras.

Bearbetningsfel undviks genom att kontroller görs både på mikronivå och makronivå och genom att standardiserade bearbetningsprogram används. Säkerheten i bearbetningsprocessen bedöms vara god.

Bortfallet av jordbruksföretag i undersökningen om spannmål, trindsäd och oljeväxter blev i den slutliga statistiken 4,5 procent (196 företag), varav vägrare 2,4 procent (104 företag). Bortfallet av undersökningsenheter för matpotatis var 8,4 procent (94 företag) och för potatis för stärkelse 9,0 procent (16 företag). För vallundersökningen var bortfallet 11,8 procent (118 företag). Bortfallets storlek fördelat på län och produktionsområden redovisas tillsammans med de slutliga undersökningsresultaten. Bortfallet är tämligen litet och har vid kontroll visat sig vara förhållandevis jämnt fördelat mellan olika typer av jordbruksföretag. Det bedöms inte leda till några systematiska fel.

5. Utvärdering och uppföljning

5.1. Ifylld utvärderingsmall

kriterie	CoP indikator	Fråga	Beskrivning	Ja	Nej	Delvis	Ej aktuellt	Kommentar
A2, C5	8.2/9.1/9.5	1.	Har metod för uppgiftsinsamling samt enkätfrågor och/eller intervjufrågor noggrant övervägts i syfte att göra uppgiftslämnaderna så enkelt som möjligt? (4§ förordningen om officiell statistik)	x				
A2, C7	9.2	2.	Har tidsåtgången och kostnaden för uppgiftslämnarna uppskattats? (4§ förordningen om officiell statistik)	x				Uppskattningen av tidsåtgång bygger på underlag från tidigare år. Kostnaden har inte uppskattats, men den finns en modell för det.
A2		3.	Om uppgifter samlas in från kommuner eller privata näringsidkare: Har samråd skett enligt 3§ samrådsförordningen (1982:668). I praktiken; Har samråd skett med NNR, Kommunförbund etc?	x				Samråd med NNR har skett.
		4.	Har uppgiftslämnarna fått information om följande? (7§ förordningen om officiell statistik)					
A2		4a	Ändamål med uppgiftsinsamlingen	x				
A2	2.1/2.3	4b	Vilken lag/förordning/föreskrift som reglerar skyldighet att lämna uppgifter				x	Ej reglerad av förordning.
A2	2.3	4c	Om uppgiftslämnaderna är frivilligt	x				
A2		4d	Av vem och/eller på vems uppdrag samlas uppgifterna in	x				

A2		4e	Om samråd skett med NNR eller annan organisation som företräder uppgiftslämnarna	x				
A2	2.2/5.1/5.2/5.4/5.5	4f	Vilka bestämmelser om sekretess i sekretesslagen (1980:100) som kan bli tillämpliga på de insamlade uppgifterna	x				
A2	2.2/5.5	4g	Vad som gäller om uppgifternas bevarande		x			
A2	2.3	4h	Eventuella påföljder om uppgifterna inte lämnas	x				Frivilligt att lämna uppgifter.
A2		4i	Andra förhållanden som är av betydelse i sammanhanget, såsom den enskildes rätt att ansöka information och få rättelse	x				Om respondenten tycker att han/hon behöver mer information, finns det telefonnummer att ringa.
A1	5.3/5.5/5.6	5.	Finns rutiner för prövning av utlämnande av uppgifter ur sekretessynpunkt (får vi lämna ut uppgifterna och i så fall på vilket sätt)? (9 kap 4§ sekretesslagen 1980:100)	x				Rutiner för prövning av utlämnande finns.
A1		6.	Finns rutiner för att förhindra att den officiella statistiken kan sammanföras med andra uppgifter i syfte att utröna den enskildes identitet? (6§ lagen om den officiella statistiken)	x				
		7.	<i>Har alla möjligheter att minska uppgiftslämnarbördan tagits tillvara?</i>					
C5/19	6.1/6.2/8.3/9.1/9.5/9.6/10.2/10.3/10.4	7a.	Finns en analys över möjligheten att minska urvalet?	x				Ja, för undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter .
C5/19	6.1/6.2/9.6	7b.	Finns en analys över möjligheten till urvalssamordning?	x				Ja, samordning sker med olika miljöundersökningar.

C5/I9	8.3/9.1/9.2	7c.	Finns en analys över möjligheten att minska antalet variabler?	x				Ja, analysresultet blev antalet variabler utökades (majs år 2007).
C5/I9	9.2	7d.	Har en analys gjorts avseende möjligheten att skicka ut enkäten så att den i tiden passar uppgiftslämnarna?	x				EU kräver att uppgifterna samlas in under hösten.
C5/I9	9.3/10.2	7e.	Kan uppgiftslämnarna besvara blanketten elektroniskt?	x				
C4/I9	8.1/9.3/9.5/9.6/10.3/10.4	7f.	Finns en analys gjord över möjligheten att använda administrativa data	x				Administrativ data används istället för att fråga om grödarealer.
A1	2.2/5	8.	Har skriftligt avtal upprättats mellan myndigheten och handläggaren om behandling av personuppgifter? (30§ PuL)	x				

Användarbehov

A1	1.6	9.	Används beteckningen "Sveriges officiella statistik eller symbolen för officiell statistik i rapporten där statistiken publiceras? (4§ lagen om officiell statistik)	x	x			Ja, i tabellerna i HTML-filen men inte i pdf-filerna
A3		10.	Har statistiken publicerats så snart den är framställd? (3§ SCB-FS 2002:16)	x				
A3	6.5/13.1/13.2/13.3	11.	Har statistiken publicerats i rätt tid enligt ursprunglig publiceringsplan? Om JA gå vidare till fråga 4 (6§ SCB-FS 2002:16)	x				
A3	6.5/13.1/13.2/13.3	11.	Har statistiken publicerats i rätt tid enligt ursprunglig publiceringsplan? Om JA gå vidare till fråga 4 (6§ SCB-FS 2002:16)	x				

A3	6.5/13.4	12.	Om tidpunkt för publicering ändrats, har publiceringsplanen uppdaterats? (6§ SCB-FS 2002:16)				x	
		13.	Finns översättning till engelska i sådan utsträckning att engelsktalande användare kan bilda sig en uppfattning om statistikens huvudinnehåll? (1§ SCB-FS 2002:16)					
		13a	Har följande översatts:					
A3		13b.	Titel	x				
A3		13c	Beteckning SOS	x				
A3		13d	Tabellförteckning	x				
A3		13f	Tabellrubrik	x				
A3		13g	Sammanfattning	x				
A3		13h	List of terms	x				
A4	6.4/15.6	14.	Har "Beskrivning av statistiken" upprättats och publicerats? (13§ förordningen om officiell statistik samt 1§ SCB-FS 2002:16)	x				
A4	6.4	15.	Har "Beskrivning av statistiken" publicerats samtidigt som den officiella statistiken? (13§ förordningen om officiell statistik samt 1§ SCB-FS 2002:16)	x				
A3		16.	Innehåller den publicerade rapporten uppgifter om tidigare publicering av statistiken? Om inte uppenbart onödigt. (4§ SCB-FS 2002:16)	x				
A2		17.	Är den individbaserade statistiken könsuppdelad? (14§ förordningen om officiell statistik)				x	

A3		18.	Finns dokumentation i sådan omfattning att framtida användning och bevarande av datamaterial underlättas? (3§ SCB-FS 2002:16)	x				Kvar att färdigställa Metaplus.
A2		19.	Har riksarkivet underrättats om förestående gallring? (12§ Statistikförordningen)		x			
A1		20.	Har icke gallrat material överlämnats till en arkiveringsmyndighet? (19§ Statistiklagen)		x			
B2		21.	Är de viktigaste användarna dokumenterade?	x				
B1	11.1/15.6	22.	Framgår det tydligt i "Beskrivningen av statistiken" hur den kan användas?	x				
B3	11.1/11.2	23.	Har hänsyn tagits till användarnas behov och önskemål gällande statistikens utformning?	x				Har tagits hänsyn till samtal med användare.
B3	11.1	24.	Sker uppföljning av användarnas behov kontinuerligt (årligen eller annat)?	x				Ja, via användarråd och via förfrågningar från användare.
B4	11.1/11.3	25.	Inhämtas synpunkter på användarnas behov av förändring av statistiken?	x				Ja, via användarråd och via förfrågningar från användare.
B2	1.6	26.	Framgår det för användarna vad som är Officiell Statistik?	x				Via Beskrivning av statistiken och via HTML-filerna
B2		27.	Är den engelska översättningen av SM:et tillräcklig för icke-svenskspråkiga användare?	x				
C11/I6	6.3	28.	Dokumenteras de fel som upptäcks i redan publicerade data?	x				
C11/I6		29	Åtgärdas fel som upptäcks enligt ROS riktlinjer	x				
I6	6.6	30.	Får alla användare tillgång till statistiken samtidigt	x				

C2	9.6	31.	Vad har gjort för att underlätta sam användning av statistiken?					
C2	14.3	31a	Används svensk lantbrukstypologi vid publicering (storleksindelning efter hektar ingår här)		x			
C2	14.3	31b.	Används EU:s typologi vid publicering		x			
C2	14.3	31c.	Används svensk nationell typologi vid publicering		x			
C2	14.3/7.4	31d.	Används annan/egen typologi vid klassificering		x			
C2	14.3	31e.	Agnes relevanta standarder på ett sådant sätt att sam användbarheten underlättas?	x				
C11		32.	Finns mätinstrumentet allmänt tillgängligt?	x				
C11		33.	Finns administrativa register som används dokumenterade?					?
C1	7.1	34.	Anges relevanta EU-förordningar i beskrivningen av statistiken?	x				
C1	1.7/4.1-4.5/6.5/7.1/7.3/8.3/13.1/13.2	35.	Följs EU:s förordningar och direktiv vad gäller innehåll, kvalitet, och tidhållning?	x	x			För vissa grödor som skördas sent på hösten är tidsgränserna omöjliga att följa.

Planering och genomförande av undersökningen

C3	1.7/4.5/7.1/7.2/7.7	36.	Har metodexpertis bedömt/utvecklat/rådfrågats vad gäller vald statistisk metod?	x				
C8	1.7/8.1/8.2	37.	Har metodexpertis granskat utformningen av mätinstrumentet?	x				

C8	1.7/8.1/8.2	38	Har mätinstrumentetets utformning granskats av expertis avseende blankettutformning/ kommunikation med jordbrukare eller dylikt?	x				
C8		39	Är kommentarer avseende dokumentets utformning dokumenterade?		x			
C8	8.2	40.	Är mätinstrumentet testat på en testgrupp av respondenter?	x				
C8		41.	Är testet dokumenterat?	x				
		42.	Har under de senaste tre åren fördjupande kvalitetsstudier gjorts inom något av följande områden?					
C10;I4	1.7/4.1/4.2/4.4/4.5/8.3	42a	Kvalitetsstudie- design av undersökningen	x				Urvalsdesign för undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter
C10;I4	1.7/4.1/4.2/4.4/4.5/7.3/8.1/8.2/8.3/8.4/9.1/9.3/9.5/12.1/12.2	42b	Kvalitetsstudie- datakällor och datainsamling		x			
C10;I4	1.7/4.1/4.2/4.4/4.5/7.1/7.2/8.5/12.1/12.2	42c	Kvalitetsstudie- bearbetning, estimation, analys	x				Översyn av metoden för bortfallsuppräknig i undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter.
C10;I4	6.3/6.5/13.1/13.2/13.4/15.2/15.6	42d	Kvalitetsstudie- publicering,		x			
C10;I4	6.6/11.1/13.3/15.1	42e	Kvalitetsstudie- användarbehov		x			

		43.	Finns dokumentation avseende den senaste produktionsomgången inom följande områden?					
C11	15.6	43a	Dokumentation- design av undersökningen	x				
C11	15.6	43b	Dokumentation- datakällor och datainsamling		x			Metaplust ej färdigställt.
C11	15.6	43c	Dokumentation- bearbetning, estimation, analys	x				
C11	6.3/15.6	43d	Dokumentation- publicering,					?
C11		43e	Dokumentation- användarbehov					?
C11	10		Dokumentation- ekonomiskt utfall	x				
		44.	Finns dokumentation avseende den senaste produktionsomgången inom följande områden?					
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44a	Dokumentation- urvalsfel	x				
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44b	Dokumentation- svarsfrekvens för undersökningen	x				
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44c	Dokumentation- partiellt bortfall		x			Information finns att tillgå, men ej "dokumenterad".
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44d	Dokumentation- imputationer				x	
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44e	Dokumentation- övertäckning	x				
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44f	Dokumentation- undertäckning		x			
C11, I12	1.7/12.2/15.6	44g	Dokumentation- mätfel		x			
		45	Finns process och arbetsbeskrivning/ar för framtagning av statistiken?					
C11		45a	Finns det en tidsplan för framtagningen av den senaste årgången av statistiken?	x				

C11		45b	Finns dokumentation över arbetsgången, t.ex. var data hämtas, nyckelpersoner som kan behöva tillfrågas etc?	x				
C11		45c	Finns dokumentation över föreskriftsprocessen?				x	
C11	1.5	45d	Finns dokumentation avseende IT-uppdatering, IT-utveckling?	x				
C11		45e	Finns någon form av övergripande dokumentation över viktiga flöden för att ta fram statistiken	x				
C12	4.1/4.2/4.4/12.1/12.2	46.	Görs en utvärdering efter varje produktionsomgång?	x				
C11	8.6, 12.3	47	Dokumentera större revisioner av statistiken t.ex. genom att jämförelser bakåt underlättas?					?
C11	13.5	48	Övervägs publicering av preliminära data där så är lämpligt?				x	Framställningstiden för den preliminära statistiken för år väldigt kort.
C11	14.1	49	I de fall månadsstatistik/kvartalsstatistik publiceras jämförs dessa resultat med årssiffror?				x	
C11	14.1	50	I de fall som statistik publiceras för olika tidpunkter på ett år t.ex. djurantal, analyseras skillnader före publicering?				x	
C11	14.2	51	Dokumenteras systematiskt skillnader över tid och vad dessa beror på?	x				
C11	14.4	52	För hur många produkter dokumenteras brott i tidsserier?					?
C11	15.3	53	Jämförs statistik från olika källor där så är lämpligt?	x				
C11	15.4	54	Görs specialstudier om användarna vill ha sådana? Och är dessa tillgängliga för allmänheten?	x				Specialstudier kan genomföras. De är ej tillgängliga för allmänheten.

Registeranvändning För produkter som baseras på register

C11		55	Finns ämnesmässig kunskap om registret avseende registrets syfte, de definitioner som finns i registret etc.	x				
C11		56	Tas sådana kontakter att förändringar i registret är kända i förväg?	x				
C11		57	Har analyser gjorts av de skillnader av variabel definitioner i registret jämfört med de definitioner som önskas i statistiken?	x				
C11		58	Har analyser gjorts av skillnader i population och objektsdefinitioner och hur detta påverkar statistikens kvalitet?	x				
C11		59	Har det skett yttre händelser som kan antas påverka kvaliteten av registret?	x				
C11		60	Har en helhetsbedömning av registrets kvalitet för statistikändamål gjorts?	x				
C11		61	Görs en granskning av registrets kvalitet?	x				
C11		62	Har olika källor integrerats när kvaliteten i register bedöms?	x				
C11		63	Har kvaliteten vid matchning analyserats?	x				
C11		64	Är registret dokumenterat på ett sådant sätt att registrets kvalitet kan bedömas?	x				

5.2. Plan för analysrapporter

Enligt den nya skördeförordningen kommer det att bli obligatorisk för medlemsländerna att leverera skördestatistik för stråsäd och majs som skördas som grönfoder. Dessa grödor ingår inte i den svenska skördeundersökningen. Sverige har ansökt om att få senarelägga införandet av förordningen i två år till den 31 december 2011. Under denna period behöver det utredas hur statistik för de nya grönfodergrödorna kan tas fram. Det kan komma att bli komplicerat eftersom sådana arealer förekommer både i urvalet för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter samt på gårdar i urvalet för skörd av slåttervall. Insamlingsmässigt passar grödorna bäst i webbsystemet för skörd av slåttervall eftersom bärningsmetoderna, torrsubstanshalterna och hanteringen liknar skörd av slåttervall.

Ytterligare obligatoriska grödor kan tillkomma beroende på vilka tröskelgränser som kommer att fastställas för marginella grödor.

I den nya förordningen definieras avkastning som skörd per skördad areal, medan vi i Sverige redovisar avkastningen som skörd per besådd areal (minus areal skördad som grönfoder). Även här behövs överväganden göras om hur vi ska ställa oss till den nya definitionen.

Liksom tidigare har vi på grund av vårt nordliga läge svårt att leverera skördestatistik enligt de tidsfrister som infaller alltför tidigt på hösten. I den nya förordningen har slutdatumet tidigare lagts, så det blir framöver fler grödor som vi inte kan lämna aktuell statistik för, baserad på årets skörd. Här behöver rutiner tas fram för hur detta ska hanteras.

En fördjupad studie bör därför göras med syfte att anpassa det svenska systemet för skördestatistik till den nya skördeförordningen.

5.3 Uppfyller produkten kriterierna för tillräcklig kvalitet

Det finns en aktuell beskrivning av statistiken, där kvalitetsdeklarationer ingår. Statistikens mål är tydligt formulerade. Undersökningen har också planerats och genomförts för att minst uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån. Vid uppföljning av om den tillräckliga kvaliteten uppnås har det bedömts att den uppnås.

Det har skett en dialog samt en årlig uppföljning av statistikens kvalitet med de viktigaste användarna genom dels de användarråd som Jordbruksverket anordnar, dels kontakter med andra statistikanvändare.

Kvalitetsstudier har genomförts och kommer framöver att göras efterhand som behov uppstår.

6. Dokumentation av observationsregister för arkivering

Dokumentation av variabler och observationsregister kommer att göras i Metaplus. Arbetet har påbörjats och bedöms bli klart under år 2010.